Число 20. Год. I.

Излазе Новине ове сваке седмице по двапутъ: у Четвертакъ и у Неделю на полъ табака а С. Н. Листъ еданпутъ на целом' табаку.

СЕРБСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.

1838. Септ. 10-огъ

Цена е Новина и Листа за странне съ Поштомъ за полъ године. 5 фор. ср. Пренумерірати се може на свакой ц. крал. Пошти.

УНГАРІА.

Пешта. Редовнимъ членовомъ Мађ. Академіе на упразднѣна места постали су: у езыкословномъ отдѣленію Григ. Цуцоръ и Іоан. Нађъ, Саббарскій пар. — у історіческомъ Іоан. Іернеи у мѣсту и Кар. Кошовичь на страни; — у маѳематіческомъ Пав. Вашархельи кодъ зыданя управителства інж. — и на Графомъ Владисл. Фештетичь основано прво место у овомъ отдѣленію за военне науке Алекс. Танарки, пенз. к. маіоръ; — у правдословномъ Влад. Салаи у месту и Інг. Жолдошъ сл. Весприске Вармеђе вел. Нот. на страни; — у естественымъ наукама Дръ Емер. Фридвалскій. Почестнымъ членомъ на место почившегъ Еппа Печуйскогъ Барона Ігня. Сепеши постао е Ісид. Гузмичь, бывшій редовный членъ. А у езыкословію, на два смртію графа Стеф. Ілешхази и барона Інг. Сепеши упразднѣна места управителя избрани су графъ Карлъ Чаки Фешшпанъ Сцыпске Варм. и графъ Францъ Надажди тайный Совѣтникъ и Вацкій Епіскопъ. За предсѣдателѣ на ново су избрани Гр. Іос. Телеки и Гр. Стеф. Сечиньи. — Секретаръ Дружства у свомъ о послови Академіе одъ послѣднѣгъ засѣданія извѣстію явіо е, да су у далѣмъ скупляню маѳематічески, правдословны, художествены као и предѣлны (provincial) и пр. нареченія за великій словаръ, кои Академія издати намѣрава, кромѣ у мѣсту и са стране многи пріятельи книжества мађарскогъ ревностно потрудили се. — Издала е Академія одъ тогъ времена на светъ 12. книжевны дѣла; а 7 се подъ печатньомъ налазе. Свега е дошло Академіи 17 сочиненія, и то 2 езыкословна, 7 краснословны, 3 філософіческа, 1 історіческо, 1 ратословно, 1 економіческо, 1 естествословно и 1 лекарско; и тако выше строго учены него поетічески дѣла, 8 одъ ньи е одбачено; — За Tudomány tár повремено списаніе, кое Академія издае дошло е 20 прилога, одъ кои е 9 одбачено, 6 пріимлѣно а остали іоштъ се подъ испытомъ налазе. Награда одъ 200 дуката, коя е на найболѣ книжевно дѣло одъ г. 1837 метнута была, присуђена е Б. Ніколе Іожика роману „Utolsó Bátori". (последный Батори).

Награду одъ 100 дуката г. 1836 за найболѣ разрѣшеніе правдословногъ и історіческогъ вопроса о дедовинства не оттуђеню опредѣлену добыло е сочиненіе Карла Кошовичь. А такоће 1836 г. за найболѣ описаніе ма кое пространіе части Унгаріе, и принадлежеѣы земаля обречены 100 дуката дѣло Дра Іос. Балогъ о песковитимъ предѣлима Унгаріе.

Основна главница Академіе износила е съ концемъ 1837 год. 339.189 ф. ср. годшиный приходъ износи до 29.000 ф. а трошкови 22.000; између кои плаће чиновника и служителя 10.577 ф. на печатанѣ книга дате помоћи 3500 ф. награде 2035. На печатанѣ книга потрошено 7390 ф. а добывено оттудь до 5000. —

Ньово Ц. К. А. Величество изволило е Антонія Хеллнеръ, оберстлайтнанта кодъ Княза Шварценберга конянички регименте съ отпуштенѣмъ таксе, и Павла Слеменичь у Пожунской кр. академіи отечественогъ права профессора унгарскимъ благородствомъ мылостивѣйше подарити.

Пожунъ 19 Септ. Ючеръ и прекючеръ были су овде Г. Г. Баронъ Сина, и съ ньимъ Ваккани ц. к. інжін. оберстлайтнантъ и Шенереръ Бечко-Бурскогъ гвозденогъ пута главни управитель, као одбора членови; славный художникъ зыданя Кларк', Бланд' и Райлтонъ, Карлъ Шедіусъ Секретаръ и Шміндлъ врховный інж. Испытали су место и упознали се са околностима зыдаемогъ овде сталногъ моста, тако да ћеду се у Собранію Дружства одъ Бечко-Бурскогъ гвозденогъ пута, кое ће се 1-огъ Окт. држати, моћи нуждна уговараня съ Одборомъ Пл. градскогъ Совѣта почети.

Сисакъ 11 Септ. Новый паробродъ „Софія" (капітанъ Рау) кои е одређенъ, да прво покушеніе на Сави и на Драви учини, као што се 4-огъ Септ. у ютру у 5 сати изъ Пеште кренуо, пакъ 6-огъ у 9 сати у ютру у Земунъ стигао, и одтудъ тай данъ у 2 сата после подне пошао, и ту ноћь кодъ Купинова, другу кодъ Гунѣ, трећу у Броду четврту у Пуски, у понеделньикъ е, 10-огъ Септ. у $1\frac{1}{2}$ сата после подне, срећно овамо у Сисакъ дошао, после свега 57 посла парне машине. Ни едногъ опасногъ места на Сави ни е се нашло, каквы на Дунаву толико има, кромѣ гдикое кладе подъ водомъ, коэ бы се съ малимъ трошкомъ извући дале, и потомъ се Сава познала, као врло пловима рѣка.

ІЛЛІРІЯ.

Люблянске (Лайбахске) Новине являю изъ **Виппахе** одъ 1-огъ Септ: „ Ючеръ дођоше жителъи ове долине у не малу брыгу. Рѣка Виппаха, коя иза двора спаійскогъ изподъ брега Наноса извире, поче око полъ шесть сати у ютру напрасно усиħати. Но овай особитый догађай, кой се досад' никадъ, ни кад' є найвеħа суша была, збывао ни є, наскоро сасвимъ превазиħе непонятно єдно появленіе. Са грмлявини подобнымъ звукомъ почне вода Віппахе место доле, натрагъ свомъ извору теħи. За манѣ него шесть минута веħь плиħа места рѣке сува су была, кола воденица стану, и люди се забрыну, да ħе быти рѣка гди землю провалили, и да неħе можда никадъ више у своє досадашнѣ корито вратити се. Овай страхъ се у толико основаній видяше, кадъ и у бунары (источницы) вода усиħати поче. После єдногъ часа, кои є тако у страху прошао, съ радостію се примѣти; да опетъ вода долази, и око осамъ сати опетъ є вода свою обичну меру достигла, безда се досадъ каква промена далѣ показала.

Венеціанско Ломбардійско Кралѣвство.

Миланово 6 огъ п р. Септ. было є сведокъ найвеħе радости жителя целогъ Ломбардо-Венеціанскогъ кралѣвства. Рано у ютру громогласіє сто и єдногъ топа и лупа свію неизброимы у Миланову звона найвеħе торжество огласи: тай є данъ Ньіово ц. к. и Апостолическо Величество нашъ царь Фердінандъ 1-вый за Ломбардіиско-Млетачкогъ краля съ найвеликолѣпніимъ торжествомъ и покрай обштегъ узклицанія крунисанъ. Новине Милановске одъ 7-огъ Сеп. образомъ гвоздене круне*) украшене и позлаħени слови печатане обширно описую торжество ово, коє Европа, ни Лондонско не изузимаюħи, скоро видила ніє. Аустрійскій Позорствователь (Беобахтеръ) на читавомъ табаку содржава прописане Церемоніє, коє су приликомъ тогъ торжества одъ слова до слова наблюдаване. Кадъ є Ньіово Величество круномъ веħь увѣнчано и крунисанѣ свршено вратисе, гласомъ труба и тимпана, кликомъ безчисленогъ народа праħено у Царскій Замокъ. У вече є цео градъ быо найсяйніє осветлѣнъ; сва позоришта безъ плате су свакомъ отворена стаяла, и народъ є по улицама и явнымъ увеселенія местама найсердечніє веселѣ до дубоке ноħи уживао.

Млетке (Венеція) 4огъ Септ. За торжества она, коя ħе се за честь царскогъ двора држати, непрестано се свакогъ рода предуготовленія справляю. За време бавленя Ньіов. Величества очекуе се и Турскій Міністеръ **Решидъ Паша**, за когъ се говори, да є ово место изабрао, пре свогъ одлазка у Берлінъ, Лондонъ и Парізъ, да се са Князомъ Метерніхомъ, а може быти и руссійскимъ посланикомъ **Татищевомъ**, кои се у пратньи Ньіов. Величества нашегъ цара находи, разговори, коє за доказателство служи, да ħегово посланство ту цѣль има, да се онъ найпре са западноеуропейскимъ властима посовѣтуе. Предмѣтъ совѣтованя неможе сумнителанъ быти: онъ се тиче отношенія Порте къ Мехмедъ Аліи, коє да се на чисто доведе различна тежка пытаня подижу се. Єръ, премда се све европейске велике Државе о томъ у приличномъ споразумѣнію быти виде, да Мехмедъ Алію, ма шта ій стало, къ мирномъ држаню приморaю, при свемъ томъ чини се, да се о средствама одъ различны страна различно разсуждава. Енглезска и Француска суди, да бы ньіове сою кене флотте, на приморіяма Сіріє и Егіпта поставлѣне, довольне быле противъ свію Пашины планова; но Руссія неħе ни найманѣ томе согласіє да да, она каже, да услучаю, ако бы Египетскомъ Паши та несреħна мысль на паметь пала, миръ истока свомъ честолюбію жертвовати, она (Руссія) онда по гласу Трактата Хункіаръ-Іскелесси морала бы, за Порту са своіомъ войскомъ подиħи се; то ме су пакъ врло противне Енглезска и Француска.

АУСТРІА

Бечь. Као што се чуе, Ньіово ħе Царс. Высочество Великій Князъ Наслѣдникъ Руссійскій, коме є одъ стране двора нашегъ, за време Ħеговогъ у Аустріискимъ државама пребываня, Генералъ Графъ **Врбна** за пратіоца опредѣленъ, зыму у Італіи провести, и текъ идуħегъ пролеħа престолный овай градъ своимъ посѣщеніємъ почествовати.

НЕМАЧКА.

Мынхенске пол. Новине одъ 11-огъ Септ. овако говоре о бавлѣню Ньіови Величества Цара и Царице Руссіє у Крайту: „Русска Величества су садъ отишла, и веħь границе нашегъ отечества прешла. За дуго ħе іоштъ особито у брдама нашимъ, Ньіовъ споменъ, као више и радостно появленіє остати, и много ħе дете одъ родителя слушати, акко є царица Руссіє матерь обдарила, сылный царь се не узтручавао съ отцемъ и отчевомъ браħомъ разговарати се и у веселяма ньиним сдружити се. Єдна є садъ само желя, коя высока Господства къ Сѣверу прати: да Богъ да, да бавленѣ у Баварской отговори надеждама, коє су се питале, кадъ є Высока Княгиня заключила цѣлителный изворъ Крайтскій упо-

*) Види данашньи С. Н. Листъ.

треблявляти. Но и у другомъ понекомъ призрѣнію валя да ће бавлѣнѣ Русски Величества у наши брегови одъ важности быти; єръ не само да є с' богатым' даровима гдикоя суза утрвена, гдикоє срдце развеселѣно, и гдикоє ће се знатно приключеніє кадгодъ с' овымъ догађаємъ скопчавати. Ако є истина, што гласъ разноси, и што добро извѣштени потврђую, хоће мали ловачкій домъ кодъ стакленогъ дворца у повѣстницы ове године одъ велике важности и Крайтъ место быти, одкудъ є дѣло Персіє преокренуто. Єръ, као што се чує, дошао є управъ, кадъ се царь у Крайту бавіо, єданъ скоротеча изъ Херата, кои є Ньово Высочество найпре у Петерсбургу тражіо и єдва двадесетъ шестый данъ изъ среде Персіє у Крайтъ стигао. Докъ є царь одъ своє царске супруге удалѣнъ быо, свакій данъ є єданъ ловацъ Нѣму а другый Ньой гласъ доносіо, свакій данъ є опетъ поєданъ гласоноша изъ Петрогради долазіо, а другый опетъ одъ цара тамо одлазіо. Ако се на умъ узме, какве су наредбе учинѣне, да извѣстія царски посланика кодъ разны дворова єдной глави доносе, да тысуђа приключенія овамо и онамо истомъ концу теку, Европу и Азію као мрежомъ Хефестовомъ опасую; — каквима мыслима то не дає повода, каква є грдоба сыле єдномъ човеку вовѣрена! Покрай тога, каква величина богатства! Кои су срећу имали благо царице у драгомъ каменю видити, не могу доста да хвале множину и величину драгогъ каменя, особито сибирски смарагда и, као бисеръ, нанизаны діяманта. Кои се разумеваю у томъ, цену благо ово на 180 мілл. фор. вредности. Како бы, кодъ тако грдни состоянія, кодъ царства скоро безъ границе, кодъ войске безъ числа, кодъ богатства, коє се у неизцрпимимъ лагумима Урала и Сібіріє оснива свако друго земно величество изчезавало, кадъ бы се величество само у грдоби состояло."

В. БРІТАННІЯ И ІРСКА.

Познатій пріятель Ірскогъ народа О' Конеллъ услѣдуюћимъ пописана захтеваня разгласіо є, коя ће одъ будућегъ Парламента за своє отечество искати: „Наша, вели, захтеваня, при коима знатне промене у Міністеріуму Енглезекомъ предходити мораю, спадаю на два одѣленія. Прво, у союзу съ народомъ саєдинѣны кралѣвства иштемо, да се право избора (Члепова за Парламентъ) поне и на притяжателѣ домова разпростре; далѣ тригодишньи изборъ Парламентскій членова, место садашнѣгъ седамгодишнѣгъ; тайно гласодаванѣ (votisatio) при избору и за членове надницу (diurna). Второ отдѣленіє односи се на наблюдаванѣ правде за Ірску. Подъ тымъ пакъ разумевамо конечно, да се укине десетакъ са свимъ изъ корена, по имену и по вещи. Далѣ совершену грађанску біллу, онаку какву союжена съ нама браћа у Енглезской и Шотланду већь притяжаваю. Умноженіє числа наши предстателя на Парламенту са 50 или 60. Да намъ се да мѣсто законодателство, са довольномъ ако и не самовластномъ сыломъ снабдѣвено. Мы иштемо далѣ, да се монополство Ірске Банке утамани, и да се и у томъ смотренію Ірска Енглезской и Шотланду са свимъ равна учини; к' томе да намъ се веће участіє у ономъ новцу даде, кои Парламентъ за явна предпріятія употребити одобрава; иштемо да се садашнѣ состояніє тавница, коє Ірску сваке године міллiонъ фунту Штерлинга стаю, промене; напоследку иштемо веће и обште заниманіє пука, на кои конацъ захтевамо, да се годишнѣ міллiонъ фунти Штерлинга одобри, за четыри велика гвоздена пута на истокъ и западъ, югъ и сѣверъ. Новцы треба да намъ се даду, да бы се дѣла приватити могли. То су оне уредбе, коє ми подъ именемъ наблюдаваня правде за Ірску, разумевамо, и о коима радити преправлямо се. Друге наредбе у ове садъ као потоцы утичу, али то є главно, што се испунити мора, и за коє да се заиста испуни са своимъ сыломъ дѣйствовати обвезалисмо се."

ШПАНСКА.

Найновія ттелеграфіческа вѣсть: Мадрідъ 7-огъ Септ. Званичнє *Новине* являю ова наименованія: Херцогъ отъ Фріасъ, міністеръ странны дѣла и предсѣдателъ міністерскогъ Совѣта; Руісъ де ла Бега міністеръ правде; Маркізъ де Монте Біргенъ прівременый Фінанціє міністеръ; Маркізъ Балгорнера, міністеръ внутреный дѣла, за време; Генералъ Алдама, міністеръ рата и мореплавства, за време. —

Са Шпанске границе, 3-егъ Септ. Съ указомъ своимъ одъ 1. о. м. наименовао є краль (Донъ Карлосъ) юначкогъ Морелле одбранителя, Маршала, Главногъ Команданта и Генералъ Капітена Арагоніє, Валенціє, и Мурціє Донъ Рамона Кабреру за Генералъ-Лѣтнанта кралѣвске войске, и за нѣга и нѣгове потомке тітулу му Графа одъ Морелле даровао. Ова награда у толико є ласкателнія, у колико манѣ краль почести и достоинства даривати обичеству є, а на противъ тога кральица, свим' могућнымъ достоинствама своє Генерале претоварива. За петъ година ратованя свога, Краль є само два Генералъ-Капітена наименовао; Цумалакаррегуіа — но текъ после смрти — и Морена, после добивене 24. Ауг. пр. год. кодъ Вілла де лосъ Наварросъ и ла Херера битке. Кабрера є петый одъ краля наименованый Генерал-Лѣтнантъ. Тако су исто по-

чести или тітуле досада мало даванне: Цумалакаррегуи постао є, но текъ на носилама,а, князомъ де ла Вікторіа; сынъ првогъ Карлісте изъ Валенціє, кои є зато и смрћу платіо, Баронъ отъ Х Хервецъ постао є Графомъ Сімітіеръ; а среćный сопутникъ кралѣвъ Аугустъ уздигнутъ є за Барона де лодосъ Валесъ. Новый Графъ одъ Морелле и у томе є ie петый.

Новине „Moniteur" одъ 11-огъ СеСепт. содржаваю слѣдуюће Телеграфіческе вѣсти: „Управляюћи Генералъ 20-огъ войничкогъ одѣленія на Г. Г. Воєногъ Міністера. У Баіони 9-огъ Сеп. читава Х Хрістинска войска 6-огъ Сеп. скупиласе у Аргу, д да противъ Естелле поће; Еспартеро є 6-огъ по ю малой бытки у Отеицу а тогъ истогъ дана безъ дада є мача извукао у Арагуі дошао. Дон' Карлос' є 5. 5. из' Оньате у Вілафранка отишао. Новине пакъ „Quotidienne" горню вѣсть са слѣдуюћимъ примѣчаніемъ сообщаваю: „Марото, кои є 2. у Каркари быою, имао є доста времена да Естелли на помоћь доће.е. И самъ Краль кои се 5.огъ у Вілафранка налазіо, могао є 6-огъ у Естелли быти. Мы смо тако даклие безъ бриге за судбу тогъ града, и нравственну извѣстность имамо, да ће предпріятіє Еспартерино каао годь и Генерала Ораа, на поруганіє и шкоду противне партає испасти. — Ово ново покушеніє Хрістінскогъ Генерала последнѣ є условіє займа, когъ революція тако нуждно треба. Слѣдства те штете могу неизмерима быти; несреćанъ излазакъ бытке за Хрістинску войску може са собомъ и пропасть престола узурпіратогъ довући.

О последньимъ движеніяма Генерала Марото являю званичне вѣсти одъ 3-егъ Септ. изъ главногъ стана Карла V. у Оньати, да є исти Генералъ на тай гласъ, да се єдно одѣленіє Хрістінске войске само оцеплѣно од' друге у Рібери налази, одмна є ноћу измећу 1 и 2-огъ съ 8 Батальона и 200 коня и изъ Естелле на правацъ Андосілскій отишао. —

Дописиватель єдны Новина изъ (Сан Себастіяна своє писмо о пораженію Хрістінске войске кодъ Морелле съ овымъ речма заключує: „За Шпанію нема избавленія, осимъ ако се Енглезка и Французска умеша. Шпанска ће са свимъ пропастити, ако се сама себи остави. Последньи догаћаи кодъ Морелле прибавили су Донъ Карлосу и нѣговой чети іош' єдну годину да се може на миру преправляти. Срамота є, да оба найснажнія и найизображеніяія народа на земльи, у ужитку оногъ благослова слобододе, кою и Шпанія и у последньой борби своє смрти и добавити усылява се, тако нѣно безплодно напрезаванѣ гледи, безъ да іой помогне, коє бы ю на єданпутутъ на пристойный степенъ измећу други народа пододигло а за єдно и снажнимъ ю своимъ союзникомъ учичинило.

РУССІА.

Дѣйствителный державный Совѣтнтникъ князъ Горчаковъ, на собствену молбу, изъ званінія, коє є кодъ попечителства (Міністерства) странныы дѣла оправляо, отпуштенъ є.

Руссійскій Славный Конзулъ у граду Табрісъ у Персій, державный Совѣтникъ Кодинецъ, изъ ове службе подигнутъ є и на нѣгово мѣсто Коллежкій Совѣтникъ Аницковъ наименованъ є.

По гласу писма єдногъ изъ Тамана одъ 29-огъ Юлія (п. р.) Русси су приморіє Туаб' названо освоили, ту твердиню єдну сазыдали, и єдну часть войске оставили пакъ после далѣ къ югу на суво изиће прокушали. Ту се опетъ са жительи побію и за другу твердыню место изберу. Тако дакле мала є текъ часть Черческогъ приморя остала, кою Русси іошгъ освоили нису, и идуће лего доста се види быти времена да и то освое. Тимъ є начиномъ цѣль овогодишнѣгъ тамо ратованя, достигнута, и зато се цела войска навезла, да на полу-острову Таманъ на суво изиће. Главный Кауказки предѣла заповедникъ, Генералайтнантъ Головинъ быо є самъ при последнѣмъ воєваню свуда; и сад се враћа натрагъ у Тифлисъ; Генералмаіоръ Раєвскій са своимъ людма преко зиме у Ставрополу остає. Новый главный заповѣдникъ избора се Цара свога достоянъ показує.

ЦРНА ГОРА.

Съ границе Црногорске одъ 1-огъ Септ. (п. р.) являю, да у последнѣ време ништа се тамо догодило ніє извѣстія достойно. Црногорцы са свимъ се мирно држе, а Владыка свакояко труди се путемъ договараня крывицу последньи несреćны догаћая са своегъ народа сбацыти и аустрійско тамошнѣ надлежателство приволети, да оно, што є немиру поводъ дало удали: сирѣчь Црногорцы желе, да се стражара на ономъ истомъ месту, гди є она преćашня сурвана была, назыда, а не на страни Црногорске, као што Црноцорцы мысле, области. За садъ є уговорено, да се съ обе стране четыръ седмице одъ боя престане. По изтеченію пакъ овогъ рока, ако бы се по несреćи непріятельства опетъ почети морала, да су дужне обе стране уговоръ тай мированя тры даня напредъ займно одказати.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ ОДЪ 20. СЕПТЕМБ. 1838. п.р.

		Средня цена у сребру.
Државне облігаціє — — — —	съ 5 на 100 —	108
„ „ — — — —	„ 4 „ „ —	100 15/16
„ „ — — — —	„ 3 „ „ —	81
Заямне облігаціє, Дворске каммере	„ 5 на „ —	106 1/2
—Облігація насилно заемны у Крайнской и Ераріалне Облігаціє Тіролске,	„ — „ „ —	—
Форарлбергске и Салцбургске.	„ — „ 100 —	—
Заямь с' изиграванѣм' одъ г. 1834	за 500 ф. „ —	642 1/2
Бечкогъ града Банко облігаціє	съ 2½ на „ —	65
Облігац. обще и Унг. придорне камере	„ 2½ „ „ —	64 3/4

Цена Ране у Пешти 21-огъ Септ., грошићъ ВВ,
Єданъ Пештанскій меровъ.

	найб.	сред.	лош.		найб.	сред.	лош
Жито нов.	140	120	110	Зобъ	49	47	44
Наполица	95	88	89	Кукурузъ.	90	80	70
Ражъ	78	74	67	Каша	88	—	—
Єчамъ	74	70	64	Св. Меса єдна фта.			6

СТАНЪ ДУНАВА 20-огъ п. р. Септ. 7′ 9″ 9‴. — 21. — 7′ 4″ 6‴. — 22. — 7′ 1″ 6‴. —

Учредникъ и Издаватель Ѳ. Павловичь. — У Пешти — Печата І. Баймелъ.